

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

**Francisci Baconi Baronis de Verulamio, Vice-Comitis S.
Albani, Summi Angliæ Cancellarii, Opera omnia, Quæ
extant: Philosophica, Moralia, Politica, Historica ...**

Bacon, Francis

Francofvrti ad Moenvm, 1665

XII. De Audacis.

urn:nbn:de:bvb:12-bsb10497643-5

umbram & otium postulant, sicut oppidani senes, qui ante ostium sedere volunt, licet se eo pacto derisui exponant. Sane, Viris in Magistratibus positus opus est, ut aliorum opiniones metuentur, quo se ipsos beatos putent; Nam si iudicent ex sensu proprio, nihil huiusmodi reperient: Verum, quando secum cogitent, quid alii de ipsis sentiant, & quam libenter alii conditiones cum illis permutare velent, tum demum beati sunt, tanquam rumore tenus: cum intus fortasse cōtrarium experiantur. Si quidem dolores suos primi omnium sentiunt, licet culpas suas omnium novissimi. Certe Viri Potestatis sublimis, ipsi sibi ignoti sunt; Et dum negotiis distrahuntur, tempore carēt, quo sanitati, aut corporis, aut animæ suæ, consulant;

*Illi mors gravium incubat,
Qui notus nimis omnibus,
Ignotus moritur sibi.*

In Potestatibus, licentia magna datur, & boni, & mali: Quorum posterius pro maledictione habendum: In malis enim, optima conditio est, nolle; proxima, nō posse. Certe potentia bene merendi, verus est & legitimus ambitionis finis. Etenim bene cogitare, licet Deo acceptum sit, tamen versus homines non multo melius est, quam bene somnare; nisi in actum producat. Id autem fieri non potest sine Munere aliquo publico & Potestate; veluti Solo superiore & elevato. Merita & Opera bona, sunt veri fines laborum hominis: Atq; eorundem Confidentia perfectio humanæ quietis. Et conversus Deus, ut aspiceret opera, quæ fecerunt manus suas, vidit quod omnia essent bona nimis. Tum sequitur Sabbatum. In Munere tuo perfungendo, propone tibi exempla optima; Imitatio n. globus est præceptorū; Et post tempus aliquod propone tibi exemplum proprium; Atq; in te ipsum stricte inquiras, num non melius inceperis, quam perstiteris: Neque rursus exempla eorum negligas, qui eodem Munere pravitè functi sunt: nō ut te ipsū, eorum memoriam carpendo, vendites: sed ut monearis, quid evitare debeas. Insitue igitur reformationem, sed absq; elatione Tui ipsius, aut scandalo priorum temporum, & personarum; Hoc tamen tibi constitutum sit, Exempla præclara non minus introducere, quam imitari. Retrahe res ad primam earum institutionem; Et circumspicias, in quibus, & quibus modis, degeneraverint. Attamen utrumq; tempus consulas: tum antiquius, ut cognoscas quid optimum fuerit: tum recentius, ut notes, quid fuerit aptissimum. Contende, ut quæ agis pro Potestate, tanquam Regulis quibusdam cohibeantur, ut hominibus tanquam digito monstres, quid illis sit expectandū: Neq; tamen nimium sis pertinax, aut peremptorius: Atq; semper, cum à Regula recesseris, quid sit quod agas, diligenter expone. Muneris tui iura constantè tueare; Neque propterea lites de Jurisdictione facile move: Atq; ita te geras, ut potius Jura tua assumes & exerceas tacite, & de facto, quam ut Quæstiones de iis cum strepitu susceperis, & agites. Jura etiam inferiorum Munerum, tibi subordinatorum, de fide, ac ne destitue. Tibiq; majori honori ducas rerum summas præscribere, quā in omnibus satagere. Amplectere, imo invita, qui tibi adjumento sint & informationi; ad Muneris tui executionem, neq; abige eos, qui operam suam ad hoc tibi deferunt, tanquā se ingerentes; sed potius cū favore eos allicias, & recipias.

Vitia in Auctoritate utenda, & exercenda, sunt præcipue quatuor: *Mora nimia, Corruptela, Asperitas & Facilitas.* Quantum ad *Moras*; faciles aditus præbe; tempora præstituta serva; inchoata quæ sunt, perface; neq; negotia nova intermisce, nisi urgeat necessitas. Quantum ad *Corruptelas*: non solū manus tui ipsius & tuorum liga, ne munera accipiantur; Sed etiam manus supplicantium, ne ea offerantur. Prius horum præstat certe integritas adhibita; verum ea ipsa prædicata, & ex professo, idq; cum detestatione *Corruptelarum*, etiam posterius affequitur. Neque tantum culpam, verum etiam suspicionem devita. Quicumque mutabiles sunt, & manifesto alterantur absque causa manifesta, injiciunt suspicionem de *Corruptelis*. Itaq; perpetuo, cum ab opinione tua quam declarasti, aut processu quem incepisti, deflectas, ingenue hoc ipsum profiteri; simul & causas quæ te ad hoc commoverunt sedulo declares & inculces; neque rem suffurari te posse credas Servus gratiofus, & apud Dominum potens, si nō extet aliqua favoris causa manifesta, reputatur plerunq; nihil aliud quam via obliqua ad *Corruptelas*. Quantum ad *Asperitatem*; invidiā, & malevolentiam parit illa, nihil inde metens: *Severitas* siquidem metum incutit, *Asperitas* odium parit. Etiam Reprehensiones de loco superiore, graves esse debent, non contumeliosæ. Quantum ad *Facilitatem*; ea *Corruptelis* etiam deterior est: *Corruptela* enim interdum & subinde tentantur; Quod si quis importunitati pateat, aut respectibus levioribus ducatur, hæc ei ubiq; aderunt. Sicut ait Salomon: *Personas respicere non est bonum; Talis enim offendet pro bucella panis.*

Verissimum sane, quod à veteribus dictum est; *Magistratus virum indicat.* Alios autem indicat in melius, alios in pejus; *Omnium consensu capax Imperii, nisi imperasset, inquit Tacitus de Galba:* Contra de *Vespasiano* idem: *Solus Imperantium Vespasianus mutatus in melius.* Licet alterum intelligat *Tacitus* de Arte Imperatoria, alterum de Moribus & Affectibus. Signum est luculentissimū indolis generosæ, si quis honoribus emendetur. Est enim Honor, aut saltē esse debet, locus virtutis: Atq; quem admodum in natura, corpora moventur rapide ad locū, placide in loco: ita virtus in ambitu violentior est, in honore adepto sedatior. *Ascensus* omnis ad dignitatum fastigium, incedit tanquam per scalam graduum flexuosam; Atq; si factiones valeant, bonum fuerit, alteri parti adherere, dum quis honorem scandat: at se ad æquilibrium reducere postquam eundem fuerit consecutus. Memoriam *Prædecessoris* tui illæsam conserva. Hoc si non feceris, debitum tibi hoc à *Sucessore* tuo rependetur. *Collegas* etiam amice tracta, & potius advoca cum illud minime expectent, quam exclude cum consentaneum fuerit eos advocari. Ne sis loci tui nimis memor, aut crebram de eo mentionem facias, in quotidianis sermonibus, aut conversatione privata; sed potius prædicetur de te: *Alius prorsus vir est, cum sedet, & munus suum exercet.*

XII.

DE AUDACIA.

IN Scholis tritū est dictum, nec tamē Sapientis observatione indignū. Interrogatus olim *Demosthenes*, quænam prima Oratoris virtus? respondit, *Altitudo*. Quæ secunda? *Altitudo*. Quæ tertia? Idem respondit, *Altitudo*. Ipse dixit, qui re optime noverat;

nec

nec tamen in eo, quod laudabat, multum Naturæ debebat. Mira certe res, illam *Oratoris* partem, quæ non ultra corticem penetrat, & *Histrionis* potius virtus censenda est, quam *Oratoris*, in locum tam sublimem, supra nobiliores illas partes, *inventionis, Elocutionis, & cæterarum*, extolli; Imo quasi omne tulisset punctum, pene solam prædicari. Sed in promptu ratio est: Inest enim naturæ humane, plerunque, plus stulti, quam sapientis. Unde & facultates eæ, quibus capitur pars illa in animis mortalium stulta, sunt omnium potentissima. Huic mire convenit, & quasi parallela est, *Audacia* in negotiis Civilibus. Quid in istis primum? *Audacia*. Quid secundum? Quid tertium? *Audacia*. At tamen utcumque ignorantia, & fordidi ingenii, proles est *Audacia*, cæterisque Civilis scientiæ partibus longe impar. Sed nihilominus fascinat, & captivos ducit eos, qui vel iudicio infirmi sunt, vel animo timidiore: Tales autem sunt hominum pars maxima. Quin & Sapientibus ipsis, cum animis vacillent, vim injicit. Idcirco videmus *Audaciam*, in Democraticis, plurimum valuisse, Apud Senatores vero, & Principes, certe minus. Imo quando primo rebus gerendis admoventur *Audaces*, plus possunt, quam postea: Nam male pollicita præstat *Audacia*. Sane quemadmodum interveniunt agrytæ, qui corpori naturali mederi prohibentur, sic & corpori Politico non desunt homines, qui curationes vel difficillimas suscipiant: Quibus forsitan in paucis aliquibus experimentis feliciter successit, sed cum scientiæ principia non gustarint, sæpius excidunt. Imo videre est nonnunquam hominem *Audacem*, miraculum illud *Mahometis* edentem. Populo persuasit *Mahometes*, se collem ad semet evocaturum: atque à lummo ejus jugo, preces pro legis suæ cultoribus oblaturum. Populus magna frequentia convenit: collem, ut ad se veniret, iterumque iterumque vocavit *Mahometes*, sed cum collis immotus maneret, ille (nihil omnino pudæfactus) inquit: *Si collis ad Mahometem accedere nolit, ad collem ibit Mahometes*. Sic & istiusmodi homines, quando ingentia quædam in se susceperunt, turpissimèque in eis detecerunt, tamen (si ad ipsum *Audacia* culmen pervenerant) lusu rem excipient, & se vertent, & nihil aliud. Hominibus profecto magno iudicio præditis ludibrio sunt *Audaces*: Imo & apud ipsum vulgus *Audacia* aliquid habet ridiculi. Nam si risus Objectum sit absurditas, ne dubites, quin magna *Audacia* semper secum habeat aliquid ridiculi. Neque fere jucundius est spectaculum, quam videre in *Audace* oris confusionem: Vultum enim tunc nanciscitur in se reductum, sed deformiter, nec aliter fieri potest. Nam inverecundantibus fluunt paulatim, resfluuntque spiritus, sed *Audaces*, quando tale quidpiam illis contingit, attoniti hærent, ut fit in *Schaccia* ludo, quando non vincitur collusor, sed torpet tantum motus. Atqui hoc postremum Satyræ aptius, quam seriæ observationi. Illud vero animadvertendum, *Audaciam* semper cæcam esse: Discrimina enim & obstacula nulla videt. Quare in deliberando nocet, in exequendo juvat. Adeo ut, si *Audaces* tuto adhibere velis, summum illis Imperiû non deferas, secundæ Classi annumerentur, & ab illis regnantur. Nam in consiliis capiendis, pericula ante oculos habere, bonum est, in executione autem, oculos claudere oportet, nisi pericula valde magna fuerint.

XIII.

DE BONITATE, ET BONITATE

NATIVA.

Bonitatem eo sensu accipio, ut sit affectus, qui hominum commoda studeat, & bene velit: Quam eandem Græci *Philanthropia* vocant. *Humanitatis* autem vocabulum (prout vulgus ea utitur) levius aliquanto est, atque angustius, quam ut vim ejus exprimat. *Bonitatem* scilicet appello Affectum, & Habitum; *Bonitatem* autem *nativam*, Inclinationem. *Bonitas* vero inter omnes virtutes, atque animi dignitates, facile primas obtinet; cum sit ipsius *Divina natura* adumbrata quædam effigies, & character: Quæ è rebus sublata, homo animalis nihil aliud fuerit, quam res inquieta, scelestâ, misera, imo species quædam noxiorum vermium. *Bonitas Moralis*, virtuti illi Theologicæ, *Charitati*, respondet; neque excessum quidem capit, aberrationem autem patitur. Immodica scientiæ cupiditas Angelos cælo deturbavit; immodica scientiæ cupiditas hominem Paradiso expulit: At in *Charitate* non datur excessus; neque per eam aut Angelus, aut Homo, unquam periculum subire possit. Inclinationem autem ad *Bonitatem*, altis defixa radicibus, naturæ humanæ insidet: Quæ, si beneficiendi materia, aut occasione destituta, non inveniat quo se exerceat in homines, desect et certe in brutas animantes. Quod in *Turcis*, gente utique sava & fera, videre est. Qui nihilominus erga bruta animalia misericordes sunt, & elemosinas canibus & avibus distribuunt. Adeo ut (referent *Busbequio*) *Anrifex* quidam *Venerus, Byzantii* agens, vix furorem populi effugerit, quod avis cujusdam, rostri oblongi, fauces, inserto baculo, diduxisset. Neque tamen erroribus suis vacat, *Bonitatis* hæc, & *Charitatis*, virtus. Nequam apud *Italos* jactatur Proverbiû: *Tanto buon, che val niente*. Adeo bonus, ut ad nihil bonus. Neque subvertitur est *Nicolaus Machiavelus* literis cõcedere, idque desertis fere verbis: *Fidem Christianam, homines probos & innocentes in prædam Tyrannorum iniquitati dedisse*. Quod ideo pronuntiavit, quia nulla usquam Lex, nulla secta aut opinio, tam in immensum extulit *Bonitatem*, quam *Religio Christiana*. Quo melius itaque, extra scandali, adeoque periculi ictum & minas, tuti consistamus, opere pretium erit nosse *Errores*, quinos à recto tam insignis *Habitus* tramite transversos agant. Ita aliorum bono studeas, ne te illorum interea aut vultibus, aut voluptatibus, mancipio dedas. Illud enim facilitatis, atque mollitiæ indicium est, quæ honestam mentem in vincula captivam abducit: Neque projicias *Æsopi* gallo gemmam, cui gratius & felicius, cederet granum hordei. *Dei* exemplum, in hac re, pro præcepto tibi sit: *Ille pluvia sua rigat, Sole suo irradiat justos juxta ac injustos*: Non tamen omnes ex æquo, aut opum imbre compluit, aut honorum, virtutumve splendore illustrat. Communia quidem beneficia cuius sunt communicanda; peculiararia vero paucis, & cum delectu. Cave autem, ne dum effigiem sculpas, Archetypum destruas. Theologia quippe, *Amorem nostri ipsius* pro Archetypo statuit; *Amorem proximi* pro imitamento: *Vende omne quod habes, atque largire pauperibus, & sequere me*. At noli omne, quod habes, vendere, nisi venias, & sequaris me: hoc est, nisi ejusmodi vitæ institutum ingrediaris, in quo, æque ex parvis opibus, ac ex magnis po-